

Tredje roten, tomt 74

Kvarteret Värnamo

Femtonde roten 1637–87

Kyrkogatans norra sida Ö. Hamngatan –
nuvarande Fredsgatan

Sjunde roten 1657–70

Sven (Jörensson) Böcker (Böcker) R15 3.74

1652–55: 2 mtl, 1656: 2.4 1657v: 1.2 (VII), 1657h: 1.16, 1658: 6 1659–63: 2 1666–74, änkan 1675

Sven Jörensson böcker

1657–74, änkan 1675

Gustavi tomtöreslängder 1670–73

Sven Böckers änka 1674–76

Son? *Björn Svensson Böcker* 1663 ½

Under 1600-talet omtalas ett flertal ”Sven böcker” i Göteborg: *Sven Olufsson Böcker holländare* omtalas samtidigt med den som ägde denna tomt. *Sven Arfvedsson Böcker* bodde något decennium senare på Wallgatan. *Sven Jonsson Böcker* och *Sven Larsson Böcker* vittnade vid överrätten den 22.8.1664.

I resolutionsboken den 23.12.1671 berättas: ”Efter såsom Herr Generalen och Guvernören Sparre har bemärkt stark och tjock rök utur Sven Böckers Skornsten, ehuru ingen stor fara derhos varit haver – haver Magistraten honom uppkallat och så derföre som för eldning på hans trånge gårdsrum tilltalt.”

Mårten strandridare 1666

Anders Nielsson ½ när? Norra sidan av Kyrkogatan Värnamo 3.73–79.

År 1681 står på denne Sven Böckers plats i bakugnlängden:

Oluf böcker som i Gustavi tomtöreslängder 1677–81 kallas *Oluf Svensson Böcker* (troligen identisk med *Oluf Svensson stadsbåtsman* i M1676). Det är troligen samme Oluf Svensson böcker, som 1671–75 stod i början av tredje rotens längd men som var försvunnen därifrån 1681. Man kan anta, att denne Oluf Svensson Böcker var son till Sven Jörensson Böcker och hade övertagit föräldrarnas gård. I krigskontributionslängden 1675 kallas han kronobåtsman. Vid Askims häradsting den 15.10.1680 fordrade mästern Oluf Böcker och hans broder *Anders Svensson* från Göteborg sin morbroder *Per Börgesson i Kroken*. Brödernas avlidna moder hette *Elin Börgesdotter*.

Om det inte samtidigt fanns två Oluf Svensson Böcker måste följande historia avse ägaren till denna gård. Man tvekar något att återgiva den men den kommer så nära den tidens verklighet, att man kanske inte bör undanhålla läsarna den:

Hustru Ingrid Larsdotter vände sig i kämnärsrätten den 19.6.1683 mot sin man Olof Svensson Bötcker för dennes lägersmål med ogifta konan (också kallad änkan) *Anna Pedersdotter*. Som

vittnen åberopades *soldaterna Erik Hwitlock och Anders Snabb* och Ingrids son *Peter*. (Det stämmer, att den på denna gård bosatte Olof Svensson Böcker hade son Peter eller Petter men hustrun kallas i senare arvhandlingar *Ingrid Jacobsdotter*). Erik Hwitlock berättade, att en söndagsmorgon, medan Olufs hustru var i ottensången kom denna änka Anna Pedersdotter, också kallad *Båtsmans-Anna*, in i Olufs stuga och ville köpa brännvin. Då hörde han och hans kamrat Anders Snabb, som låg i en slagbänk i köket och ännu icke var uppstigna, ”huru det gick något galit till i stugan, så att bänken där inne knakade sällsamt, förmärkandes, att wärden Olof måste wara i olovlig färd med qwinfolket, som hos honom ensam inne war”.

Den 28:de i samma månad uppläste rådman Böcker sitt votum, som han också ingav skriftligen. Det löd sålunda: Ingredh Larsdotter anklagar sin man Oluf Svensson Bötcker för hor med änkan Anna Pedersdotter. ”Reus et Rea neeka Simpliciter.

Actrix beropar sig på Wittnen, nembl. twenne soldater Erich Hwitlock och Anders Snabb. Reus exciperar emoth dhen ene Soldaten Anders Snabb, förmehandes honom icke wara av den frågd, att han bör wittna, eftersom han skall hava luppit gatulopp. Men proberas likawäl contrarium av hans Öfwerste Wälb. Herr Gustaf Mackeliers wittnesbördh, som säger, att thesse två attestanterne äre dhe bästa karlar, som han haver under sitt Regemente, och att dhenne Anders Snabb aldrig haver luppit gatulopp, blifwer fuller alltså dhessa begges beedigade relation så wida fast och ständigt. Men resulterar likwäl här av en annan qwästion, nembl. om the skola här considereras som wittnen. Jag håller för nej, emedan the äre delatores, och ingen weth att berätta om dhetta hoor, uthan the allena, som först ha berättat dhet för Oluf Bötckers hustru, och hustrun sedan tagit dhenna klagan till sin emoth mannen, funderandes sig på theras berättelse, så att förmedelst theras relation är Oluf och Anna nu komne i openbahr roop och rychte för thenna missgiärning. Nu säger vår lagl. Giff B L[andslagen] 1 10 Kap. ”Ingen Man må Bondanom eller hustrun hoor wijta, uthan hwarthera andro hic hafwa”. Soldaterne först wijt Oluf hoor och hustrun sedermera på theras tillwijtande sitt klagomåhl grundat, och them bägge såsom sine sagesmän procuderat. För dhet andra måste man ock härwid noga Considerera och i acht taga hwad och huruledes bemälte Soldater om sielfwa Facto hafwa refererat, nembl. dhe hafwa legat i slaghbäncken i kiöket, och hört, huruledes Olof och Anna refwas med hwar annan inne i stugan, och huru hon lopp uth på gården och Olof effter henne, hafwande henne åther in med sig i Stugan igen, ther på hörde de ett sådant sällsamt brakande och knakande inne i stugan tå dhe för den skuld bådo Olofs lilla Sohn (Peter), som hos them i kiöket war, att han skulle låta upp kiöksdörren och see hwad hans fader och Anna togo sig före inne i stugan, och när dörren upläts, sågo the, huru Olof lågh åfwan på Anna på Bäncken emellan bordet och wäggen in ipso actu congressus, som the mehna dher han så fälades och sig moveradhe, så att bordet hoppade ther widh. Item dhe sågo bahra låhren på Anna, och då Oluf språng af henne hängde Böxerne neder på honom, då han lopp fram i kammaren, och Anna uth genom döran hembåth lembnandes flaskan effter sig på Bordet, uthi hwilken hon hade skohlat kiöpt brennewin.

Dhetta alt kan fuller troligen så wara passerat men gör effter min mehning ännu icke fyllest att bewisa hoor, ty fast änn Olof har legat på Anna, fast änn bara knään äro synte på honom, fast än Böxerne hafwa warit oplöste på Olof, fast änn han har sig moverat upp och neder, fast än bordet ther wid har hoppat, kan likwäll ther af ännu icke bewisat commixtio membrorum genitalium etc., hwilket allena gör hoorsmåhl och icke dhe andre molus eller actus naturales, såsom reflethe hoppandes upp och neder etc, hwilket man weet ofta skee ubi nulla naturalis genitalium commixtio etc. Men ännu icke så widt woro kombne propter Supervenientes hos milites kan altså ex

nuda intentione eller acta inchoato et imperfecto, ingen actus consummatus evincerat etc, så wida icke ännu är bewisat dem hafwa haft qvod dicitur reminere.

För den skull håller iag efter min enfalldige mehning rådeligt, som ock mitt votum är, att så wida Oluf och Anna icke är med sexmanna wittnen innetagin efter 10 Cap GifftB StL utan är kommne dherföre i uppenbart rychte och ther på utaf sin hustru Tingförder, bör han effter det 19 Cap TingsB Lagfästa och gånga och ther på sedan anten frias eller fällas.” Det bestämdes, att 12-manna-ed skulle avläggas inom åtta dagar.

Olof Svensson Böckers son kallade sig vid vuxen ålder *Petter Olufsson Norman*, vilket namn bars av en känd slaktareålderman i Göteborg (död före 14.2.1754, se 7.84), vilken ägde 2/3-kronoskattehemmanet Långeberg i Askims härad och Frölunda socken. Petter Olsson Norman omtalas den 18.9.1693 efter sin sal moder *Ingrid Jacobsdotters* frånfälle ha ingått likvidation och accord med sin *styvfader besökaren Lars Svensson Widing* angående sitt fäderne efter sin sal fader Oluf Svensson Böcker och sitt moderne om 70 d smt och i husgerådssaker ett silvstop, en silversked, ett sängbolster en huvuddyna, två örngott med var till, två små blaggarnslakan och ett åkläde. (Vittnen: *Carl Olufsson, Ambjörn Andersson, Abraham Schmidt, Ambjörn Persson Timmerman, Måns Post, Måns Phaenix, Jonas Persson och Johan Sörman*).

Anders Svensson Böcker

lät den 18.8.1684 lagbjuda ”sin hus och gård på Kyrkogatan belägen den han av sal Sven Jöransson Böckers arvingar och deras kreditorer köpt haver för 330 d smt”. Enligt resolutionsboken hade han tillsammans med *Olof Andersson böcker* fått i uppdrag att mot 4 öre kopparmynt för var läst de brände bränna alla tunnor. Andra tunnbindare skulle ”sig oförsumligen hos dem infinna, som sina tunnor hafwa tillreds att låta bränna, Efter ingen skall sig understå för missbrukets hemmande skull, tunnor obrände försälja”. Möjligen var han den Anders böcker, som begravdes i domkyrkoförsamlingen 10.11.1693, ty Anders Svensson Böckers änka omtalas i tomtöreslängden 1696. 1708–20 var

Lars Persson båtsman

innehavare. Hos honom bodde 1715 *Lorents skomakare*. Byggnadsvärdet anges samma år vara 320 d smt. Inneboende hos honom och hans *hustru Ingiäl Andersdotter* var gamla och fattiga *Britta Nilsson* (var kvinnorna Anders Svensson Böckers dotter och änka?). Enligt en lista 1717 hade Lars Persson krogen Båthen.

Redan 1723 bodde hos Lars Pehrsson båtsman den kommande innehavaren *Olof Lund* med sin *gesäll Jonas Aspelund*. Olof Lund, som fick burskap 26.5.1722, kan vara Lars Pehrsson båtsmans måg, ty Olof Lunds första hustru hette *Maria Larsdotter* (bou 26.11.1738). De äkta makarna skomakaremästare Olof Lund och Maria Larsdotter angavs av klockaren Jonas Grundell den 15.4.1745 som föräldrar till den *Johannes*, som var född i Gustavi den 24.12.1724 och som sökt bördbevis för att utbilda sig till tunnbindare. 1730 betalar Olof Lund tomtöret och hade *gesällerna Carl Sigström, Petter Ekling och Olof Apelberg*. Andra gesäller som omtalas hos Olof Lund var *Torsten Wikström (1734), Lars Borgström och Petter Köhler (1741)*. År 1753, då Olof Lund betecknas som skomakareålderman (Rgk 1158) hette gesällerna *Sven Åhberg och Cornelis Norberg*. Enligt avkortningslängden 1752 hade hos Olof Lund bott *befallningsmannen Thomas Landberg*, ”död i utfattigt tillstånd”. All dess kvarlåtenskap hade på långt när icke förslagit till staden av hans åsamkade balance.

Bouppteckning efter Olof Lund företogs 1754. Olof Lunds änka (*Ingjerd Deber*) omtalas i 1755 års tomtöreslängd. Hon var dotter till *skomakaremästare David Deber* och *Catarina Berg*, död 1754. En son *Petter Lund* fick 1753 burskap som skomakaremästare. Han var gift med sin styvmoster *Maria Elisabeth Deber*. I Olof Lunds andra äktenskap föddes dottern *Maria Catharina* 1742.

Skomakaren *Erik Sjögren*

nämnes som ägare 1759–1775. Han lät den 10.5.1762 första gången uppbjuda ett på Kyrkogatan mellan madame Bruhns gård å västra och skomakaren Jöns Eklings hus å västra sidan beläget hus och gård, som för detta tillhört åldermannen vid skomakareämbetet Olof Lund men mäster Lund tillträtt, sedan han blivit gift med åldermannen Lunds efterlämnade änka Ingjerd Deber. Vid arvskiftet den 4.3.1757 efter henne hade han överenskommit dels med den omyndiga styvdottern *Maria Catharina Lunds* tillförordnade förmyndare *tunnbindaren Lars Borgström* dels med hennes halvbroder *skomakaren mäster Petter Lund* om att behålla gården för det vid bouppteckningen efter Olof Lund åsatta värdet 916 d smt. På förmyndarens och halvbroderns enständiga begäran var dock villkoret att han till sin styvdotter *Maria Catharina* utom lott och byte avstod hennes avlidna mors upptecknade och till 211 daler och 24 öre smt värderade gångkläder.

Den 14.3.1767 pantsatte Erik Siögren för en skuld på 200 d smt sin gård på Kyrkogatan till ”sedelhavaren”. 1777 gjorde Erik Siögren cession. I konkursprotokollet den 8.1.1778 omtalas att skomakaren Erik Siögren i hast hade måst förnöja sina kreditorer. Både fastigheter och löösegen- dom skulle ”merendels försäljas” till halva värdet. Sjögren hade genom nybyggnad under just då arbetslönerna var dyrast, ansenligt kostat på sin gård. Bland borgenärerna var änkan *Anna Barbro Dahl*, änka efter *Johan Mikael Dahl*, i bolag med *Sven Spargren*. Den fasta egendomen betecknas som hus och gård på Kyrkogatan öster om Östra hamnen åt vallen emellan Herr Commerserådet och riddaren *Christian Arfwidssons* hus på västra och borgaren *Odenii* på östra sidan, hel tomt, bebyggd på hela tomten med under- och övervåningar av 750 rdr värde. Erik Siögren hade skuld till sin faster *Christina Sjögren*, vilken som ogift hade förmyndare. Sjögren hade arv efter brodern *bruksbokhållare Frans Sjögren i Karlstad*.

Den 16.7.1778 utauktionerades på uppdrag av kuratorerna för skomakaremästare Erik Sjögrens gäldbundna bo kämnären *Niclas Blomsterdahl* och *stadskvartermästare Johan Diedrich Gerndts* begäran hus och gård mellan Commerserådet *Christian Arfwidsson* å västra och skraddaregesäl- len *Claes P. Odenius* å östra sidan. Utropssumman var 660 rdr 2 skilling specie. Köparen *målaren Joh. Christian Weistern* betalade 678 rdr specie.

Enligt obligation den 1.4.1781 skulle *Magnus Hare* utav köpeskillingen för det hus och gård, som han köpt av målaren mäster *Joh. Christ. Weistern* betala till skomakaremästare Sjögrens konkursmassa 500 rdr specie. Den 9.1.1782 pantsatte *Magnus Hare* gården på Kyrkogatan till *Cars- ten Didrik Lohman*.

1785 betecknas gården som öde.

1790 var 3.74 *handelsman Peter Elfströms* hus, 1795 hans ödetomt. *Murmästare Johan Joakim Kleist* uppbjöd tomten 25.7.1697. År 1800 ägdes ödetomten av *bakaren Joh. Jansson* (uppbud 20.5.1799), som före 1807 tycks ha bebyggd den tillsammans med 3.75 och 3.76.

Senare uppbud av 3.74

Tomterna 3.74–76 uppbjöds 25.7.1836 av *häradshövding Carl Engelblom*. Tomterna 3.73 och 3.74 uppbjöds ett flertal gånger 23.12.1739–1873 av *grosshandlare Hans Jacob Mattsson*.